

EVANG. EGYZHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetés díja:

Egész évre . . . 12 kor.
Fél évre . . . 6 „
Negyedévre . . . 3 „
Egy szám ára 24 fill.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Kiadótulajdonos és szerkesztő:

VERES JÓZSEF.

Felelős szerkesztő:

HAJTS BALINT.
Hirdetés díja:

Egész oldal . . . 16 kor.
Fél oldal . . . 8 „
Negyed oldal . . . 4 „
Nyolczad oldal . . . 2 „

Dr. Zsilinszky Mihály elnöki megnyitó beszéde.

Méltóságos és Főtiszteletű egyházkerületi közgyűlés! A kötelességérzet lelki parancsa tolytán összegyűltünk ismét, hogy a természet örök törvénye szerint haladó idő folyamán felmerült egyházi kérdéseink felett tanácskozzunk. A feladat, melynek megoldása végett megjelentünk, eszményileg szép és magasztos; mert evang. népünk lelki életének szent érdekeit kell előmozditanunk.

Kiváló örömökre szolgál az egyházkerülethez tartozó egyházmegegyék előljáróit és küldötteit szívélyesen üdvözölhetni. Szívemből óhajtom, hogy munkálkodásunkat Istennek bő áldása kísérje!

A mindig előre törekvő, a mindig jobbat kereső forrongó közélet évről-évre felszínre hozza a fontos kérdéseket, új meg új változásokat, szükségleteket és követelményeket, melyek egész tudásunkat, egyházszeretetünket és bölcsességünket igénybe veszik. A lefolyt év szokottnál nagyobb hullámokat vetett, úgy az egyház bel életében, mint annak külső viszonyaiban.

Fájdalom, sem egyházunk beléletében, sem külső viszonyainak alakulásában nem sok a vigasztaló jelenség; — ambár, hála Istennek, az is van.

De a ki a közvélemény nyilatkozatait, a lapok és egyházi gyűlések jajkiáltásait olvassa, és kissé szigorúbb szemmel néz maga körül, az a csekély számú vigasztaló tények mellett is kénytelen elismerni, hogy az evangélium szent-egyházában oly bajok vannak, melyeket megszüntetnünk minden szellemi és anyagi erőink megfeszítésével okvetlenül kell.

Nem kívánok túlsötét színeket használni a szellemi és erkölcsi kötelekek lazulásából eredő bajok lefestésére. Nem akarom elbeszélni saját

tapasztalataimat, mert meg vagyok győződve, hogy hasonlókról önök a kik egyes egyházmegegyék élén állanak, szintén bőséges tudomással birnak. De annyit mégis ki kell jelentenem, hogy ha a mindnyájunk által ismert siralmas állapotokon nem akarunk vagy nem birunk segíteni; ha a kötelességérzet megfogyatkozásából eredő azon hanyatlás, melynek lélekfagyasztó képét, egyik kiváló főpapunk csak nem régen ecsetelte, még ezután sem fog bennünket egy új belső reformáció végrehajtására birni: akkor uraim, előre megirhatjuk az ev. egyház epitafiumát.

Én, mélyen tisztelt egyházkerületi közgyűlés, komoly szándékkal és szent fogadalommal foglaltam el néhány év előtt ezt az elnöki széklet. Önök kegyesek voltak akkor kifejtett nézeteimet helyeselni; engem az egyházi belélet felélesztésére irányuló terveim és törekvéseim keresztüvitelében támogatni. Ezért mély hála arra vagyok lekötelve a Főtiszteletű egyházkerület iránt; mert csak Önök segítségével lehetett megalkotni az esperességi elnökségek egyházlátogatásának szabályzatát; Önök bölcsesége rendelte el a cura pastoralis hatékonyabb gyakorlását igénylő utasításnak és egy erre vonatkozó irodalmi munkának előkészítését. Megsürgettük a papnevelésnek a mai kor nehéz küzdelmeihez mért átalakítását stb.

Mindez azonban kevés azon nagy feladatok megoldásához, melyek előttünk állanak. A belmisszió rendezése égetően szükségessé vált az egész vonalon. Az évi statisztikai adatok hiveink elhalálozásáról és fogyásáról tesznek szomorú tanúságot. Nagyobb egyházainkban a hitbuzgalom elerőtlenedett, a zsinati törvénynek a lelkészi körök szaporítására vonatkozó része ma sincs végrehajtva. A nép terheivel nő nemcsak az egyháztól való elhidegedés, hanem általában az

Istenben hívő és bizó vallásos kedélynek elvadásulása is.

Ezen jelenségekkel szemben magasra kell emelni és életbe léptetni az evangélium igazságait, melyek ma is legfőbb erejét képezik a protestantizmusnak. Dolgozni, küzdeni kell mindnyájunknak, hogy bizhassunk belügyeinknek jobbra fordulásában.

Ez nézetem szerint első és fő feladatunk; mert szellemi megújulás nélkül nem lehet jó eredményt várni.

Azonban ezen belső megújulás szükségességén kívül egyházunk külső viszonyaiban is sok a kívánni való.

Ime előttünk áll egész nagyságában a változott új viszonyok miatt égetővé vált fontos kérdés: az állam és egyház közötti jogviszonyok végleges rendezése, mely a lefolyt évben az 1848: XX. t. cz. végrehajtásának erősebb követelése alakjában merült fel.

Kétséget nem szenved, hogy nemcsak a magyarhoni ev. protestáns egyházaknak, hanem az egész magyar nemzetnek egyik legnagyobb és legnehezebb kérdése, mely a nép millióinak igen fontos anyagi, szellemi és erkölcsi érkeivel áll szoros kapcsolatban, mely kérdéshez tehát könnyelmű kézzel nyúlni nem szabad.

Ennek a kérdésnek szerencsés megoldásához nem csupán erély és lelkesedés, hanem körültekintő óvatosság, nagy tapintat és bölcsesség kívántatik. Mert ime a mindennapi tapasztalás mutatja, hogy ezen a téren könnyebb előidézni a harcot, a bizalmatlanságot, s ennek gonosz kísérőjét, gyanúsítást és a viszályt, — mint az óhajtott jó eredményt. Ötvennégy éve annak, hogy a szóban levő törvény meghozatott; — és még mai napig sincs végrehajva!

Mért? Vajjon azon nagy idők törvényhozóiról fel lehet-e tételezni, hogy a törvényben kifejezésre juttatott tökéletes vallási jogegyenlőség és viszonyosság elveit nem akarták volna végrehajtani? Vajjon csupán az utódok gondatlanságán múlt-e, hogy a félszázad alatt felnőtt új nemzedékek se voltak képesek ezeket az elveket megvalósítani? Nézetem szerint nem a gondatlanságon, nem jóakaraton múlt, hanem a bekövetkezett nehéz viszonyok hatalmán, melyek erősebbek voltak az embereknél.

Épen azért a körülményekben fekvő nehéz-

ségek miatt nem lehet egyes egyéneket bünsősökként állítani oda csak azért, mert a szóban levő törvény végrehajtásának módzataisra nézve eltérő véleményben vannak! Én legalább úgy ismerem a helyzetet, hogy a célra és óhajtasokra nézve egy hajszálnyi különbség sincs közöttük; de a végrehajtás módzataira nézve, a hány ember, annyi a különböző felfogás!

És ebben áll, csekély nézetem szerint, a legnagyobb baj, a legerősebb akadály. Egyetértés nélkül nem lehet nagy elveket megvalósítani, sem jó törvényeket alkotni. Ezt bizonyítja a történelem és a tapasztalás.

Én, Főtisztelendő és Mélt. egyházkerületi közgyűlés, a mi ev. egyházunk gyászos és dicsőségteljes történelméből azt tanultam, hogy a hány alaptörvény hozatott ev. egyházunk szabadságának, jogegyenlőségének és viszonyosságának biztosítására a bécsi békekötés óta egész az 1848: XX. t. cz. meghozataláig: azoknak egyikét sem vitva ki csupán evang. őseink hősiessége és bölcsesége, hanem kivítva velök együtt a többségben volt római kath. vallású szabadelvű és igazságszerető hazafiaknak és államférfiaknak segítségével és egyetértésével.

És ebben a történelmi tényben én nagy tanúságot és biztos útmutatást látok a teendőkre nézve. Ma is csak úgy érhetünk célra, ha sikerül a közvéleményt, a római kath. polgártársakat, a nemzetet s a kormányt meggyőznünk ügyünk igazságáról és törvényes voltáról. A mai kormány teljes jóakarattal van ügyünk iránt; az évi állami dotációt fokozatosan emeli, csekély javadalommal bíró papjainkat és tanítóinkat, alsóbb és felsőbb iskoláinkat segíve; sőt a mostani vallás- és közoktatásügyi miniszter a jelen évi költségvetés tárgyalásakor azt is kijelentette, hogy nem zárkózik el annak komoly megfontolásától sem, „hogy a budgetbe évenként felvétetni szokott dotációt nem volna helyesebb, czélszerűbb egy törvénnyel fixirozni.“

Természetesen csak akkor, ha erre a kellő adatok kezében lesznek. De legyünk igazságosak. Valljuk be őszintén, hogy mi és velünk együtt a többi testvér prot. felekezetek mai napig sem tudtuk akképen formulálni törvényre alapított jogos kívánságainkat, hogy azokból az 1848: XX. t. czikk szellemében egy jó törvényjavaslatot lehetne készíteni. Valljuk be, hogy a hivatalos

protestáns egyházak még ma sincsenek tisztában egymás között azokkal az alapelvekkel, melyek szerint az állam és egyház közötti jogviszony a mai kornak megfelelően rendezendő volna. Népünk megterhelhetésének hiteles adatai még ma sincsenek összegyűjtve és az állami adóterhével összehasonlítva. Az óhajtott törvény alapját képezendő anyag ma sincs se összeállítva, se kellőleg áttanulmányozva! Ezek nélkül pedig jó törvényt alkotni lehetetlen.

Mindezek felemlítésével nem azt akarom mondani, mintha az 1848: XX. t.-cz.-ben foglalt nagy elveket általában megvalósítani nem lehetne. Csak azt akartam jelezni, hogy az eddig divergens irányokban követett úton célt érni csekély véleményem szerint nem lehet.

Ha mindig csak szegénységünket és az államsegély felemelését fogjuk emlegetni, ez által könnyen hamis feltevésekre is adunk okot, mintha az egész mozgalom csak a pénz érdekében indult meg. Nekünk magasabb szempontból kell a kérdést felfognunk.

Itt nem annyira pénzről és dotációról, mint inkább örökérvényű nagy elvek megvalósításáról van szó, mely elveknek szerencsés megvalósítása esetén önkényt következnek az anyagi kérdés megoldása is. Itt nem önző, jogtalan követelésről, nem is a r. kath. egyházi célokra szolgáló vagyion elvételéről, vagy kapzsi megosztásáról, hanem a mult századok mostoha viszonyaiból történelmileg kifejlődött oly jogtalanságok és igaztalanságok alkotmányos megszüntetéséről van szó, melyek a jogegyenlőség és viszonyosság elveivel homlokegyenest ellenkeznek, az egyenlőtlen terhek viselését tűrhetetlenné teszik, s épen azért veszélyeztetik az ország lakosságának békéjét és nyugalalmát.

Órök dicsőségét fogja képezni Deák Ferencnek az a legutolsó beszédje, melyet 1873-ban tehát 30 évvel ezelőtt tartott a magyar parlamentben és melyben nagy vonásokban ezen kérdés megoldásának módozataira is kiterjeszkedett. Ő, a r. katolikus szabadelvű államterfű, a ki a szóban levő törvény meghozatalának egyik főtényezője volt, élte alkonyán is ő figyelmeztetett bennünket a kérdés nagy jelentőségére, de egyúttal az egyenetlenségből eredő veszedelemre is.

Szívemből óhajtom, hogy midőn az 1848: XX. t.-cz. végrehajtása felett komolyan fogunk

tanácskozni, azt azon higgadtsággal és bölcseséggel tegyük, melyet a tárgy nagy hordereje és sikere megkíván.

Külföldi ösztöndijaink.

Dr. Zsilinszky Mihály bányakerületi felügyelő nagy hálára kötelezte maga iránt a magyar evangélikus egyházat, a mikor a külföldön máig is létező s evang. ifjaink rendelkezésére álló ösztöndijakat összeírta s azok elnyerése útját és módját is megvilágította. Ezzel a külföldre tanulmányozás végett induló ifjak szabad mozgását megkönnyítette.

De a fontosabb és nehezebb teendő még csak most vár egyetemes egyházunkra. Olyan teendő, melyet egyes ember a legjobb akarattal, a legnemesebb jóindulattal sem vihet véghez. Biztosítani azt, hogy a külföldi egyetemeken a magyar ifjak részére tett ösztöndijak rendeltetésük szerint osztassanak ki. Mi most már tudjuk ugyan, hol vannak ösztöndijaink, de folyamodó ifjúságunk nem jut hozzájuk, mert a kezelő hatóságok nem tudják vagy nem akarják tudni, milyen célra tették azokat. A külföldi ösztöndijak rendeltetészerű kiosztásának kieszközlése tehát az a fontos nemzeti és egyházi feladat, melynek teljesítése egyetemes egyházunkra vár.

Ma már nem látogatják theológusaink a külföldi egyetemeket olyan mértékben, mint látogatták az egyetemes theol. akadémia felállítása előtt De mert a régi szokások maradványaként, maig is meg van engedve, hogy a magyar theológus tanulmányából egy évet — sajnos, rendszeren a legfontosabbat, a legtöbb munkával járó s így az idegenben való szabad tanulmányozásra a legkevesebb alkalmasat — külföldön tölthesse el, folyton akadnak, kik a német egyetemekeket látogatják. A kik külföldön tanulmányozás céljából jártunk, tudjuk és valljuk, hogy az a kint töltött egy-két esztendő minden tekintetben igen áldásos lehet, ha valaki okosan használja fel. Ezért én nagyon kívánatosnak tartom, hogy theológusaink javarésze tanulmányainak bevégezése után tapasztalatok szerzése, látókörének kiszélesítése, evangéliumi szellemben való erősödése, céltudatos, erőteljes munkálkodás elsajátítása végett ellátogasson a külföldi egyetemekre is. Megismerheti ott azt is, miképpen ott bizonyos formát az evangéliumi keresztyénség a nemzet sajátossága szerint is, és mint szabad egyéniségeket képző hatalmas szellemi erő, miképpen áll a nemzeti eszmék és szellem szolgálatában is.

Hogy a külföldi egyetemek látogatásának mi egyéb haszna van még közművelődési, tudományos stb. szempontból, annak csak vázolását sem

akarom megkísérteni most, a mikor csak arra kívánok rámutatni, hogy ifjaink külföldre menetének lehetővé tétele egyházi és nemzeti és közmívelődési szempontból kívánatos, sőt kötelesség. De ma-holnap oda jutunk, hogy a saját nembánomságunk miatt ennek még a lehetőségét is elveszítjük. Ezelőtt sok gazdag ösztöndíj várta a magyar ifjút a külföldön. Ma az általános drágasági viszonyok és a helytelen gyakorlat lassanként elégtelenné teszik ez ösztöndíjakat. A drágasági viszonyokon nem változtathatunk, de segítenünk azokon is lehet és kell. A helytelen gyakorlat megszüntetése azonban hatalmunkban áll s így kötelesség.

A kik a külföldi életet ismerjük, tudjuk, hogy a magyar ösztöndíjakat nemsokára mindenki inkább megkaphatja, mint a magyar fiú. A külföldi egyetemeken nyelvek szerint veszik tekintetbe a folyamadókat, de a magyar nyelv ma-holnap csak az ösztöndíjak elvesztésére lesz döntő. Különösen a hozzánk nem tartozó szász atyafiakról tapasztaljuk, hogy a mikor az ösztöndíjak megszerzéséről van szó, akkor s addig első sorban ők a magyarok. S a mikor elhalászták a kívánatos jókat a magyar fiúk elől, akkor megint a magyart ócsárló, alattomosan súsárló ellenséggé váltak. Mert rémetül tudnak, mindennek könnyebben utánna járhatnak, s velük szemben a jogos küzdelmet a magyar hiába veszi fel. Ma már a magyar ösztöndíjakat többnyire csak szászok élvezik, kivéve a hol hazulról is ellenőrzik azok kiosztását. Hogy példát is hozzak, a hallei egyetemen csak pár magyar fiú van, de egy azok közül is kimaradt az ösztöndíj osztásánál a szászok miatt. Jénában eredetileg 12 szabad asztal volt, 1900. óta csak 6 asztal van, mert a másik hatot akkor kizárólag a szászok számára foglalta le az egyetemi tanács, a mi pedig jogilag is, az arány szempontjából is helytelen volt, s ma úgy áll a dolog, hogy bár egy magyar ifjú sincs Jénában, mégis egy pozsonyi teológus azt a választ kapta ez iránt tett kérdésére, hogy a jénai stipendium ez évre mind ki van osztva. S lassanként így leszünk másutt is.

Mi ennek az oka? Elsőbb is a szászok és románok tolakodása, kik a negyvennyolczadik egyesülésre hivatkozva a jó haszon érdekében nagyban hangoztatják, hogy Magyarországon minden honpolgártársnak egyenlő joga van. Aztán az egyetemi hatóságok szivesebben támogatják a szászokat és a románokat, a kik velük együtt munkálkodnak, mint a magyarokat, kiket részint mert a nyelvet nem bírják, részint mert a sokféle vizsgái készülődés miatt alig mutatkoznak az egyetemen, nem igen kedvelnek. S végül a magyar evangélikusok hanyagságában kell az okot keresnünk, kik nem törődnek a külföldi ösztöndíjakkal, sem a külföldön tanuló ifjakkal. Az

egyetemes egyháznak kell módot találnia arra, hogy a negyvennyolczadiki egyesítés dolgában felvilágosítsa a külföldi egyetemi hatóságokat. Ki kell mutatnia, hogy ez az egyesülés nemcsak a jogok élvezésére, hanem a kötelességek teljesítésére is kiterjed. S míg e tekintetben a hazai polgárai között különbség van, addig szükségkép a történeti alapra kell helyezkednünk. Különben is csak ez alapon tudható meg, mindazoknak a külföldi ösztöndíjaknak az igazi célja. Azok az ösztöndíjak mindabból a korból valók, a mikor Hungária és Transsylvania még külön földrajzi és politikai testet képezett. A történeti jogon tehát a külföldi magyar ösztöndíjak csakis az anyaország lakosainak szólnak. De ha azt vitatnák is, hogy az egyesülés óta nem szabad különbséget tennünk a magyar honpolgárok között, még akkor is joggal rámutathatunk arra, hogy egyháztársadalmilag az unio a magyar evangélikusok között éppen a szászok miatt nem létesült s ez alapon ők maguk zárták ki magukat a magyar honi evang. egyetemes egyház minden javából, vagyonából és előnyéből. A külföldi magyar ösztöndíjak a magyar evangélikusok vagyonának egy része. Közvagyon, melyet csakis az élvezhet, a ki annak a közösségnek tagja. A szászok a magyar evangélikusok egyetemével közösséget tartani nem akarnak. Ne tartsanak tehát a stipendiumok élvezése dolgában sem. S hogy tartani akarnak, ez magában ethikai absurdum.

De a mikor ezekről felvilágosítja az egyetemes egyház a külföldet, arra nézve is kell intézkednie, hogy kimenő ifjaink csakugyan kiérdekeljék azokat az ösztöndíjakat. S ennek érdekében ki kell mondania, hogy tanulmányainak teljes bevégezése előtt senki sem mehet külföldre, de akkor is lehetőleg csak azokat engedje ki, akik komoly tanulmányozás végett törekcszenek az idegenbe.

Végül meg kell keresnie a külföldi egyetemek hatóságait és pedig úgy a kultuszminisztérium, mint egyes külföldön ismerősebb és befolyásosabb püspökeink közvetítését is igénybe véve, hogy a magyar ifjaink tett külföldi ösztöndíjak eredeti célzatoknak és rendeltetésüknek megfelelőleg kezeltesenek és osztassanak ki.

Raffay Sándor.

Értesítőink az 1901—2. tanévről.*)

Ismerteti: *Hajts Bálint.*

Aszód, al gimnázium.

Az évi történeti adatok közül kiemelendő báró Podmaniczky Gyulának, az aszódi egyház és annak iskolái élén viselt felügyelői állásáról való

*) Egy általános „összefoglalásnak“ az ismertetés végén lesz helye.

lemondása. Kilencz évig viselte e fontos tisztelet s az intézet sajnálattal látja távozni új munkakörébe (a pestmegyei ág. h. ev. esperesség felügyelőjévé választotta,) annál inkább, mert bár munkásságának jórészét, mint eddig — úgy ezután is egyházának lesz hivatva szentelni, ez — ev. egyházunk és annak tanintézetei iránt melegen érdeklődő főurunkban — mégis algimnáziumunk nemcsak felügyelőjét, de legnagyobb jóltevőjét veszíti. Ő volt az, a ki akkor, mikor az intézetet csekély jövedelme miatt már-már a megszűnés veszélye fenyegette, több évi fáradozásának eredményeként biztosította az iskola számára az 1897. óta folyósított évenkénti rendkívüli államsegélyt, s ugyancsak az ő utánjárásának köszönhető, hogy a múlt évi október hóban dr. Fináczy Ernő miniszteri osztálytanácsos Aszódra jött, hogy a gimnázium főntartó testületével tárgyaljon az állandó évi államsegély ügyében. A tárgyalás eredménye az volt, hogy az évi költség (24,483) fedezésére szükséges 12,000 korona pótlását az állampénztárból kérelmezik. A szerződést az aszódi anyaegyház is elfogadta. Kívánatos, hogy ezt az ügyet az illetékes hatóságok intézetünk javára lehetőleg gyorsan intézzék el, az iskola bár feladatát a múltban is mindenkor híven teljesítette, a fokozott igényeknek megfelelni csak akkor lesz képes.

A megüresedett felügyelői állásra az agasztus hó folyamán tartott rendkívüli közgyűlés báró Podmaniczky Gézátt választotta meg

A valláserkölesi nevelés követelményeinek a tantestület a múlt évben is igyekezett megfelelni, gyakori személyes érintkezésben állott a vidéki — Aszódon elszállásolt tanulókkal; külön istentisztelettel ülte meg a reformáció évfordulóját; a közeleli Domony községben tartott protestáns estén testületileg vett részt. Az 1900—1901. évi értesítő alapján e lapok is méltó elismeréssel vettek tudomást az intézet ifjúságával tartott bibliai órákról, az adventi időszakban tartott protestáns estékről; a jelen értesítőben ezekről nincs szó.

Heti vallásórák száma 4 (négy;) az I. és II., III. és IV. osztály összevonása által részesültek a növendékek heti 2 órai vallásoktatásban. Kívánatos volna, hogy minden osztály külön-külön tanulja a vallást rendszeres heti 2 órában.

A tanári könyvtár 50 művel gyarapodott 57 kötetben. Feltűnő, hogy a szép számban újonnan beszerzett művek között az egy „Protestáns egyházi és iskolai lap”-on kívül egyetlenegy sincs vallási, egyházi tárgyú. Az ifjúsági könyvtár, a mely 3 művel és 2 (két) lappal gyarapodott, újonnan beszerzett művei között már akadunk egy valláserkölesi munkára és egy egyházi lapra.

A tanulók áldozatkészségének felébresztésére

és ápolására vonatkozó intézkedésről az értesítő nem számol be.

A kiosztott ösztöndíjak összege: 200 koronát tett; ösztöndíjat kapott 9 tanuló, egynek² kivételével mind ág. h. ev.

Az év folyamán az intézet összesen 10,552 kor. adományban részesült. Meleg hangon emlékezik meg az értesítő Deutsch Fülöpről, ki izraelita létére végrendeletileg 400 koronát hagyományozott a gimnáziumnak.

Beszterczebánya, algimnázium.

Szokásos módon e tanévben is megünnepelte az intézet Erzsébet napját, marczius 15-ét és április 11-ét, de nem ünnepelte meg, legalább az értesítő nem emlékszik meg róla — október 31-ét — a reformáció emléknapját, pedig ezt mint ev. intézetnek első helyen meg kellett volna ünnepelnie. Szembeötlő ez annyival inkább, mert az évi jelentés szerint a tanulók valláserkölcsi nevelése különben jó kezekbe volt letéve; a mennyiben az istentiszteletet legalább egy tanár vezetése mellett rendszeren látogatták a növendékek, a hidegebb téli hónapokban pedig, a midőn az istentisztelet látogatása egészségügyi szempontból elmaradt, az igazgató-tanár saját kezdeményezésére önként tartott ifjúsági istentiszteletet az intézet rajztermében, a mely énekből, a szentírás magyarázatából és imából állott.

Úrvacsorához két izben járult az ifjúság tanáraival együtt.

Heti vallástani órák száma osztályonként 2 óra.

Az ének a fenntartó egyházközség határozatánál fogva — nagyon helyesen — kötelező tantárgy.

A könyvtár újonnan beszerzett művei közül egy theológiai tárgyú, azonkívül ott vannak a Luther-társaság kiadványai és két egyházi lap.

Dicsérőleg megemlítendő az intézet gyógyszeralapja, segélyalapja, az ifjúsági gyámegyesület, a mely a tanév folyamán 32 k 54 fillért gyűjtött. Az összeg jótékony célra el is küldetett.

(Folyt. köv.)

Hálaének

Kossuth Lajos 100-ik születése napján.

Dallam: Mint a szép hűvös patakra . . .

Kossuth Lajos nagy nevének
Szentelünk ma ünnepet,
Száz év előtt ki e napon
A magyarnak született.
E nap' adott minekünk

Szabadítót Istenünk;
Zengjen érte hálaének
A magyarok Istenének.

Szolga volt e haza népe,
Szolgalelkű az ura,
Hódolva a hatalomnak
Fenn hizelgést tanula,
S lenn, ki néki dolgozott,
Ahhoz szólni sem tudott,
Hona nyelvét elfeledte,
Idegen volt szive, lelke.

S a ki zengett a nép nyelvén,
A költőnek nincs hite,
De az ének mégis gyújtott,
Lassan, mégis lett hive.
Ő is ott volt; zeng szava,
S szólt a nemzet szónoka:
Szabad földet a jobbagynak,
Új törvényt a szabadságnak!

S mire a nép századokig
Türve mindhiába várt,
A lánglelkű Szabadító
Érte bátran sikra szállt.
Nagy, dicső volt sikere,
Mert az Isten volt vele.
A rablánczot, hogy szétörte,
Lett a népnek joga, földje.

Áldott az Úr nagy kegyelme,
Ki ma adta őt nekünk! —
Zengve száll föl zsámolyához
Buzgó hálaénekünk.
S ő, ki új hont alkotott,
Benne örök népjogot,
Szabaddá tett s egyenlőkké:
Legyen áldott mindörökké!

És ha lesz még szenvedésünk,
És ha van is bánatunk,
Van hitünk is a jövőben,
Mert van erős alapunk.
Óh maradj hű, nemzetem!
S te segítsd meg, Istenem!
Legyen boldog szép hazája.
Kossuth apánk, nézz le rája!

CSENGEY GUSZTÁV.

BELFÖLD.

Nyilatkozat.

Sokféle dolgom és gyakori távollétem miatt
e lap szerkesztésénél segítőre lévén szükségem,

társszerkesztő gyanánt Hajts Bálint orosházi
lelkész úr fog velem a lap szerkesztési gondjában
osztolni; munkatársaink es olvasóink szives jó-
indulatába, pártfogásába őt bizalommal ajánlom.

Veres József.

**A lelkészek tanuló fiait segélyző in-
tézetbe újabban beléptek:**

Bányai egyházkerület:

44. Menhardt Mihály tiszakálmánfalvi lelk. r tag
45. Bakay Péter ocsovai lelkész " "

**A hegyaljai egyházmegyéhez tartozó
missziói egyház:** Ózd, lélekemelő ünneplésnek
volt színhelye augusztus hó 31-én; templomot
épített a lelkes gyülekezet s e napon avatta fel,
adta át rendeltetésének a tiszai egyházkerület
püspöke Zelenka Pál. A templomépítés törté-
nete egy a gyülekezet történetével. Az 1899-ik
esztendőben szervezett egyház, mint a borsod—
gömöri misszióinak kiválóan szerencsés közép-
pontja, már az alakulás, szervezkedés kezdetén
nagy tervek megvalósításán átmozott. Miután
lelkész választott Turóczy Pál főesperes sze-
mélyében, hajlékot kívánt építeni az Úrnak; s a
lelkes terv nem sokáig maradt álomkép. Fellob-
bant e helyen ismét az az ősi, ma már kialudott-
nak hitt áldozatkészség, mely színté a semmiből
fényes művészi templomot épített rövid idő alatt
az Úrnak. Minden tényező szerencsés egyesülése
folytán megépült a templom, páratlan lelkesedés,
áldozatkészség alkotása. Turóczy főesperes
mellett Ferjencsik Miklós gyári főmérnök és
egyházfelügyelő szerzett magának nagy érdemet
a templom felépítése körül. A nagy jótévedők
közül csak kettőt emlitünk meg, tudniillik a né-
methoni Gusztáv Adolf egyletet és a Rima-
múrany-salgótarjáni vasmű részvény-
társaságot, az első tetemes pénzbeli adomá-
nyokkal, az utóbbi pedig több ezer korona értékű
vasanyag, a templom összes vasanyagának ingye-
nes kiszolgáltatásával, telekadományozással tette
lehetővé a templom építését. Gyönyörű kies he-
lyen, lomb s fenyőerdőtől ékes hegy alatt emel-
kedik a magasba a göth izlésben épült sugár-
tornyú templom; mellette az ugyancsak most
épült csinos paplak szerénykedik.

Az augusztus hó 31-én végbement felavatási
ünnepre nagyobb része a vendégeknek vasárnap
reggel jött a püspök úrral. A vendégeket az
egyház küldöttsége fogadta. A gyártelepen az
egyház presbytériumának élén a gyülekezet lel-
késze, Turóczy főesperes fogadta a püspököt
és az ő kíséretében megjelent Radvány István
kir. tan., egyházmegyei felügyelőt. Résztvettek az
ünnepen a hivatalos világból: Borsodvármegye
képviselőjében Tarnay Gyula alispán, Zsóry fő-
szolgabíró s a kerület országgyűlési képviselője,
gróf Serényi Béla; a gyártelep tisztikara Lázár

Sámuel igazgatóval; s megjelent a testvér református egyház képviselője Osváth Zoltán lelkészével. A felavatás aktusa pontban 10 órakor a templom kulcsainak átadásával kezdődött. Erre felavatta a püspök a harangokat, mire azok megkondultak, ércnyelvükkel jelezve egy nagy műbefejezését és hívogva a hívőket az Úr templomába. Miután megnyílt a templom, csarnokát ellepte a közönség felekezeti különbség nélkül. A bekezdő ének után a püspök az oltár elé lépve, elmondta felavató beszédét, átadván a templomot minden felszerelésével együtt rendeltetésének. Beszéd és ének után a püspök *Materny* esperessel kiosztotta az Úr szentvacsoráját a presbyteriumnak s a gyülekezeti közönségnek.

Lelki épüléssel, ihletetten a hit erejétől távozott a közönség a templomból.

Este a gyártelepen műkedvelői színelőadást s táncmulatságot rendeztek az egyház javára!

A szép napnak szép emlékét zárhatta szívébe minden részvevő.

Isten áldása legyen buzgó gyülekezetén.

D.

Meghívás. Magyarhoni ágostai hitv. evangélikus egyházunk egyetemes közgyűlését 1902. évi október havának 1-ső napjára délelőtti 10 órára, a gyűlést megelőző értekezletet pedig f. évi szeptember havának 30-ik napjára esti 6 órára a pesti evang. egyház épületébe tűzzük ki. Az egyházkerületeket fölkérjük, hogy az egyetemes gyűlésre képviselőket válasszanak és az egyházi alkotmány 148. § értelmében az egyetemes egyházi közgyűlésre annak összes jogosult tagjait tisztelettel meghívjuk.

Kelt Acsán és Balassa-Gyarmaton, 1902. évi július hó 3-án.

Br. Prónay Dezső,
egyetemes felügyelő.

Dr. Baltik Frigyes
püspök.

A pestmegyei mogyoródi evang. gyülekezet új orgonáját a múlt hó 31-én avatta fel Szeberényi Lajos esperes.

A bányakerületi ág. hitv. ev. egyház közgyűlését Zsilinszky Mihály felügyelő nyitotta meg, figyelemmel hallgatott beszéddel. A tárgyalások során a jogügyi bizottság előadója dr. Osengey Gyula, az 1848. XX. ügyében azt indítványozza, hogy a ker. gyűlés küldjön ki egy szűkebb bizottságot, a mely ezt tanulmányozza s majd konkrét indítványt tegyen.

Haviár felügyelő — ezt nem fogadja el. Hisz már is tudjuk, hogy az ev. hívek mily arányban vannak megterhelve, ezt nem kell keresni. Az új adóösszeírás adatai alapján ez kideríthető. Az előbbi indítvány csak elodázása volna a felette fontos és sürgős ügy elintézésének. Indítványozza: kerestessék meg az egyetemes gyűlés ez ügynek sürgős elintézése ügyében. Az ág. h. ev. egyház megérdemli talán, hogy felterjesz-

tésére 7 év után legalább választ kapjon. Az állam eddig diplomáciai furfanggal tért ki pozitív válaszadás elől. Amit eddig adott, az feltétlenül a mi autonómiánk egy-egy darabját ragadta el, ő úgy véli, hogy az államnak eddig egyáltalán nincs szándékában végrehajtani az 1848. XX. t. cikket. Ha csak legkevesebb jóindulattal volna hozzánk — már tett volna valamit s nem maradt volna a „puszta igéretnél.“

Zsilinszky főfelügyelő szerint mellékes, hogy melyik indítványt fogadjuk el. A fő az, hogy a célhoz közelebb érjünk. Mindig csak a kormányt kötelezni — igen könnyű dolog. Vajjon hiszi-e a többszóló, hogy az idézett t.-c. 3. §-a végrehajtható? Hisz ott minden felekezetről szól. Már pedig az a kath. egyház, a melynek százmilliói vannak — ha megtartja vagyonát — mi jogon várna támogatást? Ezért ne sürgessük a szó szerinti végrehajtást, mert az ez idő szerint teljes lehetetlenség. Hanem igenis: fokozatosan kell ezt végrehajtani. Igaz ugyan, hogy eddig csekély összeget nyertünk, de mégis kapunk. Zsilinszky inkább a törvények 2. §-át véli főközponttá tenni. Ez fontos. Ezt sürgessük, itt keressük a reciprocitást. Kell tehát egy bizottság, a mely ezt kezébe vegye. E bizottságot az egyetemes gyűlés alakítsa. Ez aztán rideg adatokat szerezzen be s ezeknek alapján sürgesse a viszonzosság alapján leendő segélyzést. Meg kell győzni a róm. kath. egyház polgárait, hogy mi nem akarjuk elvenni az ő vagyonukat, hanem a viszonzosság elvéből kifolyólag kérünk segélyt. S ezt törvényhozás útján kell rendezni. Nem egy milliót kérünk, — hanem annyit, a mennyi a lélekszám szerint jut, viszonyítva a többi felekezethez. Jöjjünk először tisztába magunk is azzal: mit kívánunk mi a ref. testvérekkel. Először állapítsuk meg a principiumokat s aztán közösen lépünk föl.

Veres esperes az egész beszédet, fájó, rozszul eső érzéssel hallgatta végig, a kicsinylő, lehangoló megjegyzések miatt. Nem a gyanúsítás, nem a könnyed gondolkodás, felületesség vezet minket, kik e kérdést felszínen akarjuk tartani; teljes tudatában vagyunk e kérdés fontosságának. Mi gyakorlatilag akarjuk végrehajtani a törvényt, nem tűrjük a kérdés elodázását. Nem azért sűrgetjük a kormánytól javaslat beadását, hogy legyen kit szidnunk, nem is kényelmes munkakerülés miatt, a mint azt Zsilinszky felügyelő gyanítani engedte, hanem egyszerűen azért, mert az 1848-i törvény parancsolja azt a kormánynak. Nem is lehet másképp eljárni, hiszen csak a kormány tudhatja: miféle adatokra van szüksége, csak a kormány van módjában minden felekezettől beszerezni az adatokat. Mi ebben semmire sem tudnánk menni más felekezeteknél. Ha mégis a kormány mi tőlünk várna a javaslatot, feltételeket és

az adatokat. akkor az a s rep tó cseréje, a munka és felelősség áthárítása az egyházra, a mi igenis kényelmes dolog, akkor minak okolna a kormány a közvélemény előtt a kudarcér. Azt mondja a felügyelő úr, hogy lehetetlen egy év alatt javaslattal előállani; hiszen 54 év óta kötelessége a törvény szerint a kormánynak a javaslat benyújtása, Wekerle is megígérte; egyetemes gyűlésünk 7 éve sürgeti; de a kormány még csak nem is válaszolt. Ez a könnyű gondoskodás és kényelmes eljárás, mert hiába tanácskoznak, tanulmányozunk — ha a másik fél — a kormány — szóba sem áll velünk. Hisz már 54 éve van kötelezve az állam — s még ma sem tett semmit. Ezért kell sürgetnünk, ez jogunk, egyházunkkal szemben kötelességünk. Haviár indítványát fogadja el, bár evvel is épen csak ott leszünk, a hol voltunk 1893-ban, mikor épen Zsilinszky indítványa következtében ugyanezt a felírást határozta el a kerületi közgyűlés.

Br. Podmaniczky szintén Haviár indítványát pártolja.

Dr. Csengey a két indítványt egyesíti. Közben felírunk a „magyar kormányhoz” — tegyük a kérdést komolyabb tanulmány tárgyává.

Haviár felügyelő hangsúlyozza, hogy az ő indítványa a viszonzosság elvét kívánja érvényesíteni. Ezt az egyetemes gyűlés is kell, hogy sürgesse. Ezt indítványozza ő

Zsilinszky válaszolva Veres szavaira, biztosítja, hogy az állam épen nem akarja, hogy az ev. egyház szenvedjen. Az a 7 év előtti felterjesztés — igen általános, semmitmondó.

A gyűlés elfogadja a jogügyi bizottság módosított javaslatát, a mely szerint az egyetemes egyház útján sürgető felterjesztés terjesztendő a magas kormány elé s másrészt ott egy szűkebb bizottság tegye tanulmányozás tárgyává e felette fontos kérdést.

A szarvasi tanítóképezde ügyének megvitatása közben Szeberényi Lajos Zs. azt ajánlja, hogy fel kell kérni a nagyobb egyházakat: melyik mennyit ad, ha oda visszük a tanítóképezdet.

Benka Gyula szarvasi igazgató meleg pártfogást kér a félszázados multtal bíró intézet számára. Maradjon ott, de a kerület vegye át, díjazza ő az igazgatót s ezzel egyúttal tartsa meg a választás jogát is.

A körlelkészek jelentéseinek meghallgatása kapcsán szóba jöttek a rovatos iverk is. Veres kívánatosnak tartja a régi iverk mellett a rovatos iverket, mert ezek hű képét adják az iskolák tanügyének s ezekből fog kiviláglani, hogy az egyes iskolákban mikor kezdődött a tanítás, mikor ért véget stb.

A gyűlés elfogadja az iverket s használatukat kimondja.

A pesti egyház lelkészi körökre való felosztása kérdésénél kitért a kerületi gyűlés a nagy egyházak lelki gondozására s általános vezérelvnek ki lett mondva különösen Zsilinszky, Szeberényi és Veres hozzászólása után, hogy gyűjtésenek mindenütt alapok templomépítésre és lelkészi fizetésre; felhivattak a nagy egyházak, hogy a jövő gyűlésre e tekintetben jelentést tegyenek.

A lelkészi gondozásra kidolgozott szabályrendelet ügyében a közgyűlés felkéri Petrovicsot, hogy azt teljesen kidolgozza s azután lebecsáttassék minden lelkészhez észrevétel végett.

Veres József tarthatatlannak mondja azt az állapotot, hogy a csabai egyház, mely egyike a legnagyobb evangélikus egyházaknak, állandóan olyan szabályrendeleteket terjeszt az egyházkerület elé, melyeket helyben hagyni nem lehet. Ez már olyan szint visel magán, mintha a csabai egyház ezt céltudatosan csinálná. Nem lehet elnézni, hogy a csabai egyház törvényen kívül állapotban éljen. Tanítót az egyháztanács választson, adóügyet az egyháztanács kezeljen, törvényes meghatalmazás nélkül közgyűlési jogokat gyakorolja, kéri az elnökség beavatkozását.

Szeberényi Lajos visszautasítja azt a vádat, mintha a csabai egyház rosszhiszeműleg járna el a szabályrendeletek felküldésében az orosz házit vette át Csaba némi változtatással.

Bakay Péter szerint a csabai egyház ügye komoly elbírálást igényel; a csabai egyházban kanonikavitációnak látja szükségét.

Sárkány Sámuel püspök szerint az elnökség beavatkozásának csak akkor lenne helye, ha az egyházmegye felterjesztéssel élne.

Bachát Dániel főesperes az egyházi adók összeírását terjeszti elő a közalaphoz és az állami adóhoz való viszonyítás céljából. A budapesti pesti egyházközséghez tartozó hívek összeírását benyújtja.

Wagner azt fejtegeti, hogy a budapesti egyházban az adó összeírása mennyi nehézséggel jár s azért az összeírás megejtésére halasztást kér.

Veres József: A budapesti egyházközség a hívek lajstroma alapján több nehézséggel, mint a vidéki egyházközségek, de mégis megejtheti az összeírást. Általányt csak akkor állapíthatunk meg, ha hozzávetőleg ismerjük az ev. hívek állami adójának összegét.

A gyűlés utasítja a budapesti egyházközséget, hogy az összeírást a lehetőség határáig végrehajtsa.

A közgyűlést megelőzőleg kerületi gyámintézeti közgyűlést tartottak dr. Radvánszky György és Laukó Károly elnöktele alatt.

A pénztári számadások megvizsgálása után az egyházi elnök Laukó Károly, miután man-

dátuma lejárt, átadta helyét az új elnöknek, Famler G. Adolfnak.

Bachát főesperes megható szavakkal búcsúzott el Laukótól és indítványozta, hogy érdemeit jegyzőkönyvíleg örökítsék meg.

Famler G. Adolf székfoglaló beszéde így hangzik:

Tisztelt közgyűlés!

„Mig időnk vagyon, mindenkivel jól tegyünk, kiváltképpen pedig hitünk cseledivel!” Ezen szentírásbeli hely gyámintezetünk jeligéje, s ezen jelige magában foglalja egytetünk kettős célját és feladatát is; ez pedig nem más, mint a szórványban élő és szegénységgel küzdő hitsorsosainkat szeretetben gyámolítani és evangélikus hitükben megerősíteni.

Magyarhoni evangéliomi szentegyházunknak földi javai és fundációi nincsenek, gazdag püspökségekkel és azok fényes jövedelmével nem rendelkezünk; a reformáció kezdete óta templomainkat, iskoláinkat, köznevelődési intézeteinket önerőnkől állítottuk fel, és tartjuk fenn mai napig is; tesszük azt pedig nagy anyagi áldozatok árán.

Daczára annak, hogy hiveink oly sok irányban igénybe vannak véve, mégis nagy örömmel konstatálhatjuk, hogy az áldozatkészség mindig nagyobb és nagyobb mérveket ölt s egyre szaporodik azok száma, kik gyámintezetünk soraiba állanak. Így hordjuk egyesült erővel az irt szegénységgel küzdő hitsorsosaink sebeire s ha a szeretet filléreivel fényes templomokat nem is építhetünk nekik, mégis azon vagyunk, hogy az evangéliomi ígéhirdetésnek helylyel-közzel biztos hályékot állítsunk; hitsorsosainknak a testvérjobbot nyújtjuk, s nehéz terheiket és megélhetési gondjaikat megkönnyebbítjük.

Ó, mily nagy lenne csak az eredmény, ha hatványozott szorgalommal es egyesült erővel működne.

De gyámintezetünk az anyagi gyámolításon kívül még egy magasabb célú tűzött ki magának feladatul, t. i. azt, hogy a szórványban élő hitrokonokat evangéliomi hitükben megerősítse.

Valamikor egy régi kopott könyvet olvastam, azzal a felirattal: Jesus mihi omnia! Igazán alig ismerem szebb feliratot, bár csak ezen szép szavak minden könyvre felírva és minden emberi szívbe maradandóan bevésve lennének.

Krisztus az én mindenem! ez azon köszilárd fundamentom, melyen kell, hogy magunk is álljunk, ha a szórványban élő hitrokonokat hitükben megerősíteni kívánjuk. És ha lelki erőnk lankadni kezdene, legyen az Úr a mi erőnk. Valamint a görög mondában Antäus valahányszor anyát, a földet érintette, a harcban mindig újabb erőt nyert; azonképpen mi is meggyőzhetlenek legyünk ha a Krisztusban maradunk. Nélküle veszve

vagyunk és legszebb szavunk is csak zengő ércz és pengő cimbalom marad.

Az alföldön a duna- és tiszamenti városokban vannak emberek, a kik azt a különös kérést forrást üzik, hogy reggeltől napestig merítik a folyam vizét s viszik azt házról-házra. Gyámintezetünk is az életforrásból merít, mely életforrás maga az Úr. A 65-ik zsoltár 10-ik verse Luther fordításában oly szépen hangzik: Gottes Brunnlein hat Wasser die Fülle.“ Merítsünk belőle mi is! Vigyük be a családokba házról-házra, a műveltekhez és együgyűekhez, vigyük el azokhoz is, kiknek ez botrány és boldonság, vigyük csak kitartással, soha sem lankadó ernyedetlen szorgalommal.

De siessünk vele, ne hogy lutheránus népünk egy része régi ellenségünk martalékává váljék. Siessünk, mint ama görög ember, ki a thermopylei fényes győzelem után az örömhírral futva futott, míg nem Spártában a köztéren, avval a szóval „győztünk“ halva rogyott össze. Úgy kell hogy siessünk és fussunk mi is, feszítsük meg minden erőnk, hirdessük családról-családra, országszerte a szórványban lakó hitsorsosainknak, az egész világnak evangéliomi hitünk győzelmét.

Hogy e győzelem teljes legyen, kell, hogy bennünk lakjék a szeretet tüze is, mely egy testté és lélekké forraszt össze bennünket. „Valaki az Úr é, én hozzám jöjjön!” mondja Mózes Israel fiainak. Egyesüljünk, tömöröljünk! ez gyámintezetünk sibboleje. Hisz a mai kor a tömörülés korszaka; a heterogen elemek elválnak, míg az elvrokon és hasonértékű elemek összeforrnak. Bennünket is csak az öszszetartás tehet erősekké!

Óh, bár hangomat változtathatnám, bár anygialok nyelvén beszélni tudnék! oda fordulnék édes hazám összes evangéliomi testvéreimhez, szívem egész mélyéből kérve őket: tartsunk össze. Szövetkezzünk az Urban! Buzduljunk fel hitsorsosaink iránti szeretetben, törhetlen hűségben és fáradhatlan áldozatkészségben, úgy az ige testté válik.

Midőn végre személyem iránt tanusított szíves bizalmukat megköszönöm, állásomat elfoglalom, és kérem a kegyelem és áldás örök Istenét, szentelje a mi munkálkodásunkat.

A közgyűlés meleg óvációval üdvözölte az új elnököt.

A kerületi közgyűlésen, mely a gyámintézeti gyűlés után kezdődött, dr. Csengei jogügyi előadó a közalapi járulékok kiszabása ellen beérkezett felebbezéseket ismertette. Ezek alapján indítványozta, hogy a jövőre az általános jövedelmi pótdadó után ne vessenek ki közalapi járulékot.

A közgyűlés az indítványt elfogadta és ilyen értelemben feliratot intéz az egyetemes gyűléshez.

Scholtz Gusztáv a hitoktatás ügyéről referál.

Veres József intézkedést kíván, hogy a hitoktatókat kellő díjazásban részesítsék az iskolafentartók: állam, község.

Zsilinszky Mihály felhívja a közgyűlés figyelmét arra, hogy az állam minden kérés nélkül megadja azt, a mit köteles megadni. A községi iskolákban való hitoktatásról azonban törvény nem intézkedik és így ezekben az iskolákban a hitoktatás költségeit az illető egyház-község tartozik fedezni.

Petrovics sürgős intézkedést kér, mert a lelkészeket nem lehet arra kényszeríteni, hogy a községi iskolában tanítsanak.

Chován Zsiga lugosi lelkész a városi papok elviselhetetlen terhét panaszolja, kik a sok községi iskolában a legnagyobb erőmegfeszítés mellett sem adhatnak hittani órákat.

A közgyűlés az ügyet felterjeszti az egyetemes közgyűléshez.

Veres József a lelkészi fizetések kiegészítése ügyében szólal fel s kéri az 1898. évi XIV. t.-cz. 20. §-a alapján kiutalandó segély folyósítását.

Az újabb időben ugyanis azokat a lelkészeket, a kik 1897—1898-ban fizetésük kiegészítésére kaptak államsegélyt, azzal utasítja el kérvényükkel a vallásügyi miniszterium, hogy „congruában kapnak már annyit, a mennyit a régi segélyben kaptak. kérelmük tehát nem teljesíthető.” Ilyen eljárásról a törvény semmit sem tud, sőt világosan azt rendeli, hogy a régi segélyt mindaddig ki kell adni a hitfelekezeteknek, a míg a congrua által a lelkész fizetése 1600 k.-ig ki nem lesz egészítve. Az egyes lelkész nem bírja jogát érve nyesíteni, a hivatalos egyháznak áll tehát kötelességében, hogy a különben is rosszul fizetett szegény lelkészek megkapják, a mi őket illeti a törvény szerint.

Zsilinszky Mihály felvilágosításul jegyzi meg, hogy ezt a segélyt nem az állam vonta el, hanem az egyetemes egyház, mely a kongruára való tekintetből más czélokra fordította.

Veres József kéri az ügynek tisztázását, mert a lelkészek nem eshetnek el fizetésüktől.

Azt hiszi, hogy a felügyelő rosszul van a minisztériumban informálva, mert ha a ministerium kifizette volna a hitfelekezeteknek a régi segély összeget, akkor néhány lelkésznek tavaly nem adta volna ki külön is utólag az elmaradt összeget, most pedig a kérvényeket nem azzal a megokolással vetné vissza, hogy a congruában kapnak már a régi segélynek megfelelő összeget. Az állami költségvetésben külön tételben van a szokott egyházi segély, külön a lelkészeknek szánt segély összege. Azt gondolja tehát, hogy a ministerium tartja vissza, nem pedig az egyetemes

gyűlés fordítja más célra a régi segélyt. Komoly utána járást sürget.

A közgyűlés feliratot intéz az egyetemes gyűléshez, melyben kérni fogják az egyetemet, hogy a szegény lelkészek számára kiutalt állami segélyt ne fordítsa más célra.

A Prot. irod. társaság gyűlése alkal-mával tartandó „Belmissió értekezlet” előkészítő bizottsága határozata értelmében Hódmezővásárhelyen f. hó 24-ikén délután 4 órakor Belmissiói értekezletet tartanak, mely alkalommal Ms. Vargha Gyuláné úrnő, a „Lorántffy Zs. egyesület” alelnöke felolvasást tart a belmissióról, Makay Lajos úr, az „Erzsébet szeretetháza” igazgatója pedig előadást a krisztianiai kongresszusról.

A tiszai ág. hitv. ev. egyházkerület eperjesi collegiumának kebelében fennálló jog- és államtudományi kar tanrendje az 1902—1903. tanév első felére. A) Kötelezett tantárgyak: I évfolyam. Bevezetés a jog- és államtudományokba. Római jog. Magyar alkotmány és jogtörténet. — II. évfolyam. Jogbölcselet. Magyar magánjog. Nemzetgazdaságtan. — III., vagyis jogtud. évfolyam. Büntetőjog Peres- és peren kívüli eljárás. Kereskedelmi és váltójog. Osztrák magánjog. — IV., vagyis államtud. évfolyam. Politika. Magyar közigazgatási jog. Egyházi jog. Magyar pénzügyi jog. — B) Speciál Collegiumok. *Művelődéstörténet. Bölcsellettörténet. A jog- és állambölcselet irodalma. A közigazgatás reformjáról. Magyar szövetkezeti jog.

A *gal jegyzett speciál-collegiumok olyanok, a melyek a fennálló szabályok értelmében a négy évi tanfolyamon keresztül egyszer okvetlenül hallgatandók.

IRODALOM.

Evang. egyházi szemle. „Veres József az országgyűlésen megfenyegette Szentiványi Árpád kerületi felügyelőt, hogy majd az egyházi téren mozgalmat indít ellene, a miért az 1848. XX. t.-c. ellen a képviselőházban állást foglalt.” Minthogy a Szemle írja ezt Veresről: talán fölösleges is kimondani, hogy nem igaz. De azt még sem fölösleges megjegyezni, hogy talán restelhetné magát a Szemle, hogy folytonosan alaptalau ráfogásokkal üldözi Verest. Végre is egyházi folyóirat, lelkész szerkesztése alatt, lelkésztársal szemben és tulajdon szavahihetősége érdekében is nagyobb tiszteletben volna köteles tartani az igazságot, és nem illik folyvást ráfogásokkal élnie!

Templomi emlékbeszéd elő- és utómával megdicsőült nagy hazánkfia Kossuth Lajos születése 100 ik évfordulójának ünnepélyére. Írta: Fülöp József körmendi ev. ref. lelkész. Ára 50 fillér. — Ajánljuk az érdeklődők figyelmébe. Kapható a szerzőnél.

ÜZENETEK.

Kézirat visszaküldésére nem vállalkozom.

Cz. Az e lapokban ismertetett „Die Wartburg” német evang. heti folyóirat kiadóhivatala: München Heustrasse 20. Ara egy évre 4 márka. — **K. S.** Későn érkezett, nem tudtuk bele szorítani. — **M. N.** Csodálkozok, hogy a dunántúli, meg a dunán-inneni kerület gyűléséről nem adtunk tudósítást. Nem ám, mert nem kaptunk. Annyi lelkész volt együtt, de egynek sem jutott eszébe, hogy a gyűlésről a többi kerületben érdekel várják a tudósítást. A mi lelkésztársaink nem akarják megérteni a nyilvánosság és közvélemény fontosságát! — **S.** Annyi a közölni való, hogy a jelzett időre nem jelenhetik meg, de érdekes lesz azután is.

Magyar és német nyelvben otthonos

== káplánt ==

keresek. Jövedelme: 800 korona évi tiszteltidj. bútorozott szoba teljes ellátással. Az állás egy hónap múlva elfoglalandó.

Mezőberény, (Békésm) 1902 szeptember 7-én.

Dax György, s. k.
a mezőberényi I. ső ker. ág. hitv.
év. egyház lelkésze.

2-2

Pályázat

a XIII. városi egyházmegyéhez tartozó **svedléri** ág. hitv. év németajkú egyházban megüresedett

lelkészi állomásra.

Javadalom a hivány szerint megállapítva, földjövedelem, consipatió. készpénz, tűzifa és stóla 1082 korona és 30 fillér, congrua 1200 koronáig 117 korona és 40 fill., 1600 koronáig 517 korona és 40 fillér, szép kényelmes lakáson, kerten és szántóföldön kívül A magyar mellett a német nyelv ismerete szükséges. Jelentkezés a képesítést igazoló okmányokkal együtt **f. évi szeptember hó 15-ig** Weber Samu főesperesnél Szepesbélán.

Szepesigló és Szepesbela, 1902. évi augusztus hó 20-án.

WEBER SAMU
főesperes.

72 3-3

MÜNNICH KÁLMÁN
egyhm. felügyelő.

Pályázat.

A torzsai ág. hitv. evang. egyház német

II. kántor-tanítói állomásra

pályázatot hirdet. — **Kötelesség:** 3-4 elemi osztály vezetése; minden második héten a kántori teendők végzése, szükség esetén a lelkész kíségetése — **Javadalom:** 3 szobás lakás, melléképületekkel és kerttel; hat-száz (600) korona készpénzben, negyed-évi részletekben. 18^{1/2} hold szántóföld (haszonbére 760 kor.) fapénz 50 kor., stóla. — Bővebb felvilágosítással alulirt lelkész szolgálat, kihez a kellően felszerelt kérvények **f. é. szeptember 22-ig** beküldendők.

Kelt Torzsán, (Bácsmege) 1902. szeptember 1-én.

Famler G. Adolf

év. lelkész.

76. 2-2

Pályázat.

A békési ág. hitv. év. egyházmegye elnöksége az anyaegyházzal most alakuló **szabadszentornyai** magyar nyelvű egyházközség

lelkészi állomása

betöltésére, az első hirdetésre kevés pályázó jelentkezvén, új pályázatot hirdet, következő díjlevélre: 1. Lakás, hozzá tartozó telek használatával, a lakás tisztán és jó karban tartása az egyházközség kötelessége — 2. Fizetés az egyházközségtől 479 kor. 40 fill. az államtól most kiegészítésül 820 kor. 60 fillér. — 3. Palást-díj: keresztelésért 1 (egy) kor., esketésért délelőtt 1 (egy) kor., délután 2 (két) kor., temetésért imádsággal 1 (egy) kor., szentbeszéddel 2 (két) korona. — 4. Három nagyünnep első napján az offertórium és gyónópénz. — A pályázók kérvényüket és az E. A. és a kerületi szabályrendelet értelmében szükséges bizonyítványukat **folyó hó 30-ig** küldjék az esperesi hivatalnak Orosházára.

Orosháza, 1902. szeptember 15.

Veres József

esperes.

Haviár Dániel

egyhm. felügyelő.

82. 2-1

Pályázat

a nyiregyházi ág. hitv. ev. egyházban megüresedett

segédlelkészi állásra.

Kötelességei: a lelkészek által kijelölt papi funkcióknak végzése, a községi polgári iskolában heti 4. az iparos tanonc-iskolában heti 1 órában s azonkívül a törvénytudományi fogházban s a helybeli huszárezredben (évenként néhány órában) a hitoktatás. — **Javadalom:** Két bútorozott szobából álló lakás, fűtés és világítás, 1200 korona fizetés — s a mennyiben a fent felsorolt hitoktatás különdíjazással jár s egyébként mellékjövedelem is van, mintegy 400—500 korona mellékjövedelem. — A pályázónak tótul is keil tudnia, ha gyengébben is. Jelentkezések e hó 30-ig alulírott lelkészhez intézendők.

Nyiregyháza, 1902. szept. 7.

MÁJERSZKY BÉLA
egyházfelfelügyelő

2—2

PAULIK JÁNOS
igazgató lelkész.

Lelkész és tanító urak szives figyelmébe.

Kaphatók nálam

ISKOLAI ANYAKÖNYVEK.
ISKOLAI NAPLÓK

és

MULASZTÁSI NAPLÓK,
továbbá
KERESZTELESI, ESKETÉSI ÉS HALÁLOZÁSI
ANYAKÖNYVEK

és

KIVONATOK

s vállalkozom bármily nagy terjedelmű

MŰVEK,

JEGYZŐKÖNYVEK és ISKOLAIKÖNYVEK,

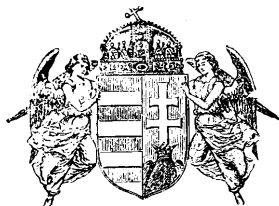
végre

ROVATOS IVEK

elkészítésére.

A megrendelt tárgyakat kívánatra bekötve szállítom.

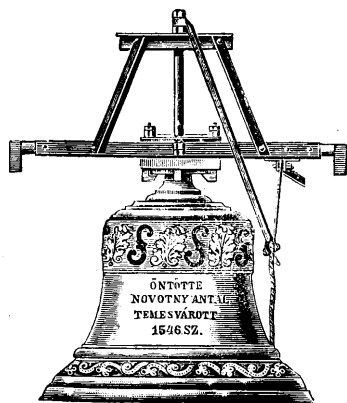
VERES LAJOS Orosházán.

NOVOTNY ANTAL

harangöntőde és vasharanglábgyár

→ Temesvár—Gyárvaros. ←

koronákat, régi harangok harangok raktáron vannak.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányú

szabadalmazott átlukasztott HARANGJAIT,

melyek felső részükön a hegedűéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangok, mint a régi modorúak. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 408 kgros régi modorú haranggal. Ajánl továbbá forgatható vertvas-ilyenekkel való újraszerezését és vertvas-haranglábakat. 300 kgr. aluli

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak.

Az 1896. orsz. kiállításon Budapesten millenniumi nagy éremmel kitüntetve.

Orosházán nyomtatott Veres Lajos gyorsajtóján.